

Sodankylän kirjoittajakurssi 6.-11.6.2011

Kuva: Jouni Mertanen

Kiitokset ohjaajille:

Juha Hurme, draama

Riina Katajavuori, lyriikka

Seppo Saraspää, lyhyt proosa

Taija Tuominen, elämäkerrallinen kirjoittaminen

Sisällysluettelo

Ale Koivuniemi: Maisema mielessäni	4
Anni Korpi: Trykkirauala päähän (kohtauksia näytelmästä).....	5
Taito Karkkola: Lapsuuteni.....	7
Marita Rantanen: Sara ja Ilmari. (20min. tuntiharjoitus, viiden satunnaisen repliikin sijoittaminen tekstiin)	8
Arja Vasama: Puuro (viiden minuutin pikatehtävä)	9
Tarja Revonmäki: Puuro (viiden minuutin pikatehtävä).....	9
Eila Ylilokka: Tilma (Tehtävä kirjoittaa teksti, joka alkaa käsistä, hatusta, koruista, laukusta tai kengistä.).....	10
Tiina Lappalainen: Saimi (Harjoitus 20 min. Minä tai hän katsoo ikkunasta ulos, näkee siellä tietyn maiseman, jossa on joku yksityiskohta, josta hän liukuu johonkin muistoon.)	11
Maire Puikko: Kauneus. (10 minuutin tyyliharjoituksen aiheena oli kauneus ja piti kirjoittaa ihanasta asiasta.) ..	11
Elvi Auvinen: Mies tuli kulman takaa, pysähtyi ja sanoi (10 minuutin pikatehtävä):	12
Heikki Y: Kohtaus kässäristä ”Pykeija”	12
Heidi Kaakkurivaara: Mieleni maisema (Yötehtävä)	13
Paula Alajärvi: Lyriikkaryhmän Perustunne -harjoitus.....	14
Tuula Saraniemi: Lyriikkaryhmän Oma kuva -harjoitus	14
Katariina Salo: Jäätäneet sielut (monologiesitys/kohtaus X)	15
Heimo Härmä: Koulumuistoni	16
Irma Niemelä: Tanssiin kutsu (yötehtävä)	17
Irma Melin: Keinussa.....	17
Jouni Mertanen: Baletti (tanssiinkutsu, yötehtävä).....	18
Kauko Kakko: Tanssiin kutsu (yötehtävä)	19
Kristiina Jussila: Tanssiin kutsu (yötehtävä).....	20
Kari Välimäki: Sallinen	21
Miikka Vuori: olin kaikkialla vieras mies	23
Kati Urho: Kohtauksia/dialogia omasta näytelmän aiheesta. (Yötehtävä).....	23
Marja-Leena Fagerström: Aamukahvi	27
Matti Urho: Ikääntynyt työntekijä (Kohtauksia näytelmästä, II Näytös).....	28
Aleksi Klöve: Pilkillä.....	30
Eija Nissinen: Vainajan saattaminen toispuoleiselle matkalle.....	31
Jaakko Ylitalo: Pääministerin virkahuoneessa	33
Päivi: Siellä on se joki (Kirjoita neljä fragmenttia, jokaisesta vuodenajasta yksi)	35
Saara Heikkinen: Lapsuuden saunailta (yötehtävä).....	36

Toini Marjamaa: Mummun kanssa matkalla	37
Pirjo Määttä: Koulumuistoni	39
Annukka: Paluu hautausmaalle (Yötehtävä)	41
Sulo Saukkoriipi: Tiesin sen olevan jossakin	42
Katja Halttunen: Enää en epäröi (Iltatehtävä, aiheena Usvaharso, tankaruno)	42

Tähän antologiaan on koottu kesäkuussa 2011 Lapin kirjallisuusseuran ja Revontuliopiston järjestämille kirjoittajakursseille osallistuneiden tekstejä. Tekstit syntyivät pääosin kurssiviikon aikana, osa päivällä ja osa iltojen ja öiden pitkinä, valoisina tunteina. Töitä tehtiin ahkerasti ja luovuus suorastaan rehotti. Kurssilaiset päättivät ohjaajan avustuksella, minkä tekstin valitsivat julkistettavaksi.

Kirjoittajakurssit jatkuvat kesällä 2012. Tervetuloa mukaan!

Antologian koosti Arja Vasama

Ale Koivuniemi: Maisema mielessäni

Kaksijakoinen tunne. Toisaalta haluaisin asua täällä, toisaalta tiedän, että en viihtyisi pitkään. Lapsuuteni maisema on jollain tavoin särkynyt, kotimökin ikkunat pienentyneet, seinät harmaantuneet. Piha sammaloitunut askelten puutteessa. Vanhin veljeni, vuosirenkaat kahlinneet askeleet sormin laskettaviksi. Ei enää, ei pysy kuokka eikä kirves kädessä niin pitkään, että voisi iltasella istahtaa rappusille ja katsella päivän aikana suorittamaansa. Tietää hän sen itsekkin, pelolla ajattelee päivää, jolloin on laitettava ovelle luuta niin kuin kerran vuosikymmeniä sitten. Silloin sotaa pakoon ja saksalaisia. Nyt mieluummin karauttaisi hallavalla hevosella.

Itse olen ja olisin vieras, jos tänne asettautuisin. En palannut muiden tavoin evakosta, vain ohikiitävän tuokion viivyn ja katoan taas kaupunkiin. Nytkin. Valmis suunnitelma jopa junan aikataulua myöten.

En paljoa mutta sentään jotain muistan lapsuudestani täällä. Tuokiokuvat sumun keskellä, osa terävinä vain siksi, että toiset ovat kertoneet yksityiskohtia. Muistan pelon ja pajunvarvut. Tarraudun joen lähellä kasvavan pajupensaan varpuihin, olen eksynyt. En tiedä, missä koti on. Pelkään näkkiä, josta äiti on varoittanut. Minä pelkään karhua ja susia. Niistäkin äiti on kertonut. Pelkään niin, että vanhimman sisareni on pakko irrottaa sormeni yksi kerrallaan varvuista, joihin olen tarrautunut.

Toinen muistikuva, pitäisi olla vielä ahdistavampi kuin tuo pelko. Mutta se ei ole sitä. Isän kanssa veneessä tällä joella. Veneen pohjalla saha, kirves, viikate, hanko ja ehkä vielä joitain muitakin esineitä. Isä sauvoo vähän matkan päässä olevan niittyladon luona rantaan. kiinnittää veneen johonkin. Sitten isä nostaa nuo esineet maihin, kantaa ne ladon seinustalle, kumartuu ja työntää ne yksi kerrallaan kauas lattian alle. Miksi. sitä isä ei kerro. Itse olen liian nuori käsittääkseni teon mielekkyyttä. Nyt, tosin aivan liian myöhään, osaan laskea asioita yhteen. Tiedän. mitä tämä joki merkitsee minulle. Tämän varrella pystyn rauhoittumaan hetkinä, jolloin lapsuuden muistot saavat yliotteen, ajatukset poukkoilevat hallitsemattomina. Silloin tänne on hyvä tulla. Tälle joelle, Sattaselle.

Anni Korpi: Tryykirauala päähän (kohtauksia näytelmästä)

Kerttu: Äiti, äiti, Sulo meni Rissasseen!

Alli: Mie kuulin, että se kirosiki, olikhaan se päissä.

Äiti: Älkää välittäkö, juokalheethan pruukaava päissä röllästä.

(Pirtin ovi tempastaan auki)

Sulo: Kattokaa, kattokaa minua! Näin mulle velimiehet tehit, tryykirauala päähän, voi Hilja rakas katto sieki minua.

Hilja: No, voi mahoton, oota mie tukotan sinun pään. Ei sunkhaan Maunu ja Matti tämmöstä tehe, siivoja poikiahan ne on.

Jussa: Miepä lähen kattomhaan tuone kranhiin, mitenkä sielä Ainola ja poila on asiat.

(Pekka tulee töistä)

Liisa: Pekka, Rissasessa on tapeltu.

Alli: Sulola tuli vertäki päästä, äiti on sen tukottannukki.

Pekka: Sehän ei ole Sulola ensikertaa, kukhaan sitä oli lyöny?

Äiti: Syytti Mattia ja Maunua, mutta sen se vain valehteli. Isä kävi sielä, ei olheet Aino ja pojat kotonakhaan, vissiin olit menheet pakopirtile.

Pekka: Oos sulla äiti keittoa, mie syön ja panen nukkumhaan, soli taas työläs päivä mettähommissa. Ny pittää freistata sahata, kruununkursi on hyä, pitäs tienata ees kunnan vaatheet pääle.

(Matti ja Maunu ryntäävä pirthiin) **Matti:** Saamakoh met olla teilä yötä met emmä tohi mennä kotia. Pääsimä Sulolta karkhuun. Ei auttanu muu ko lyä tryykirauala päähän, että pääsimä ovesta porstohaan.

Jussa: No senhän sai tietääkki, ettei teilä ollu muuta konstia tuon Sulon kans. Mikä sen taas panikhaan tänne resuamhaan.

Hilja: Saatta tietekki te meilä olla yötä. Eikhään se aamuksi Suloki jo asetu. Meltosjärvessähän sillä on se vaimoki, eikhään se mene sinne. Pääsettä kotiana asettumhaan.

Maunu: Matti sitä löi sillä raula, Matile soon vihasempi ko mulle.

Pekka: Tule sie Matti minun sölän taa tähän sänkhyyn maata. Jos Sulo tulee teitä hakehmaan, niin minun sölän takana olet kyllä tallela.

Hilja: Ottakaa pojat tuosta fläskipottua, on sitä teänki varale jääny. Panhaan sitten nukkumhaan. Pane sie Maunu tuohon matressin päälle muurin viehreen maata, mie haen sulle peittoaki.

Jussa: Soon tuo Sulo tullu enhoosa, Rissas Janheen. Isäsä joka oli vaskuri, sano aikanhaan: ”Kyllä mie Jannesta ny huolen piä, mutta kyllä valtio huolehtii ko Janne kasuaa.”

Hilja: Sulo on ollu aina niin mukava poika, meän Veikkoaki murehti, ko Veikko jäi talvisoassa kentäle. Yhessä tässä meän poikien kansa on pyörinhee. Mutta ko alko viinan kans värkkäähmään, Ainohan on sanonukki, että viina se villitte viissaanki, jopa sitte Sulon... Pojat, mihinkäs teän äiti on menny yöksi?

Matti: Suloa ei näkyne missään, äiti varhmaan uskalsi mennä kotia.

Hilja: Tyttäret ,pankaa ny nukkumhaan. Ei teän tartte mithään pölätä, siunakkaa ittenä ja nukkukaa rauhassa. Ko isä käypi kanalassa, niin panhaa pönkkä oven päälle, ei tänne kethään tule. Alli, älä siekhään ennää itke.

Tyttäret: Levolle lasken Luojadi armias ole suojadi, sijaltain jos en nousisi, taivaaseen ota tykösi, AMEN.

(Jussa mennee ulos, Hilja pannee likaset astiat tiskipunkhaan, pannee ruat kaaphiin ja väki nukkumhaan)

(Porston kakspuolinen ovi aukeaa ryminällä, Sulo vetäsee pirtin oven auki)

Sulo: Tryykirauala päähän, tryykirauala päähän, sillälaila meän velipojat Sulo-riepua kohtelevva! Kuulkaa kaikki!!!, Hilja minun pääniki tukotti. Sen mie sanon, ettei minua näskän eestä pietä, nyt passaa tulla vastaahmaan teosthaan, joka uskalsi minua lyä.

(Sulo vahtaa Mattia Pekan sölän takkaa, vihan kiehuminen näkky silmissä)

Pekka: Sulo, mene sieki jo nukkumhaan. Tule huomena uuesthaan. Mullaki on aamula töihin lähtö.

Sulo: Sie taijakki Pekka olla kläpinvahtina, eiköh täältä jo vahattavat joua kotia.

Jussa: (on tullu kanalasta) Sulo, anna poikien olla rauhassa, mene sieki nukkumhaan, Näethän sie, että Pekkaki on väsyksissä.

Sulo: Väsyttäähän sitä äitin poikaa, nouse porisseen Sulo-pojan kans.

(Tyttäret itkeä tihuuttavat peiton alla, Maunu ja Matti pölkäävät silminnähtävästi, Sulo kävelee eestaas pirtin lattialla, ko ei saa Pekkaa ylös sängystä, menee Hiljan etheen joka seisoo hellan eessä)

Sulo: Sie olet paskiainen!

Pekka: Tänne sie et tule äitiä haukkumhaan!!

(Pekka on hypännyt salamannopeasti sängystä, Siepannut Suloa niskasta ja heittänyt porstuan kautta ulos, Pekan suuttumus näkyy tyynen miehen koko olemuksesta)

Pekka: Pysy kotonasti, sinun resuamista ei kukhaan kehtaa kattoo.

(Sulo on viimehetkessä saanut päänsä kaksipuolisen oven raosta porstoan puolele)

Jussa: Mene ny Sulo kotia, olema sovinossa niinko ennenki.

Sulo: Siehän et, perkele Pekka minua poies saa, ole niin kristittykö halvaat!

(Porstoan seinässä on raskas rautapuntari. Pekka sieppaa sen käteensä, Sulon valkealla sitheelä tukotettu pää keikkuu oven raossa, Pekka kohottaa puntarin, näkyy, ettei hän ole enää se rauhallinen nuori mies, joka on totuttu näkehmään)

Hilja: Sie et kyllä tuon Sulon takia linhaan lähe! (saa puntarin päästä kiini, ottaa pois.

Pekka sieppaa nyt luuanvarren, sen saa Jussa pois)

Jussa: Mene, jo herratun aika, näethän sie, että Pekka ei tiä mitä se vielä tekkee.

(Tyttäret itkevä ja vapisevvat pölostä, Pekka hakkee haulikkoa naulasta)

Hilja: Pekka, älä ennää hae asetta, Sulo on menny, Pekka rakas menhään kaikin nukkumhaan. Sulo on lähteny, isä on pannu pönkän oven pääle, Siunaama ny ittemä kyllä Suloki on aamuksi selviny.

(Hilja ottaa Pekkaa hartioista joka vapisten herää vihastuksestaan ja asettuu sänkyyn. Äiti rauhoittelee pikkutyttöjä, peittelee ja silittää hiusta, sammuttaa kypälälampun muurin korvalta.)

Taito Karkkola: Lapsuuteni

Synnyin Sodankylä silloisessa terveystakeskuksessa 15.3.1961 klo 16.05. Perheen ainoana lapsena. Kätilöt olivat olleet äitini mukaan tylyjä häntä kohtaan, ennen synnytystä. En pienenä ollessani kontannut kauan, ja tuttia en ollut imenyt ollenkaan. Hoitajanani toimi myös mies nimeltään Pikku Aapo, hän oli ihmisten mukaan itse persoonallisuus. Käytökseltään ja puheiltaan.

Kerran hän oli pukannut lastenvaunut, joissa olin, ravigoan. Siellä minä makasin vaunun pohjalla pää alaspäin, vaunujen etuosan ollessa ojassa. Viimein muiden huomattessa, että Taito ja Pikku Aapo olivat pitkään reissussa, he alkoivat etsimään ja löysivät minut ojan pohjalta vaunuissa. Ja Pikku Aapon metsänreunasta, sahtipönttö kourassa.

Isovanhemmat ovat jättäneet mukavat muistot, he passasivat minua enemmän kuin muita lapsia. Leikin poikien kanssa mielelläni, mutta tyttöjen läheisyys oli mukavaa jo nuorena.

Serkkupoika Kari oli paras kaverini, hän oli kolme vuotta vanhempi. Pelasimme usein rekkarallinimistä peliä. Monet muut pelit olivat myös tuttuja. Minulle tuli Aku Ankka ja sen ilmestyminen keski-
viikkoisin oli suuri asia. Näillä eväillä mitä edellä kirjoitin, kasvoin raavaaksi mieheksi.

Marita Rantanen: Sara ja Ilmari. (20min. tuntiharjoitus, viiden satunnaisen repliikin sijoittaminen tekstiin)

Polkupyörä on hylätty aita vasten. Sen satulassa asuu hiiriperhe. Ilmari katselee emon touhukasta menoa. Hän huomaa olevansa pesärauhan rikkoja ja mutisee emolle puoliääneen,

- *Hei, minä se vain olen.*

Sara katsahtaa Ilmariä kysyvästi, muttei sano mitään. Hän on syventynyt pulmaansa, johon hän on juuri keksimäisillään ratkaisun.

- *Hiphurraa!*

Sara on juuri saanut Sepon ja ahman joen toiselle puolelle. Ilmari katselee Saraa kulmat koholla ja pyörittelee silmiään. Hän päättelee Saran saaneen auringonpistoksen.

- *Haluatko juotavaa?*

Sara vilkaisee pikaisesti Ilmariä samalla päättään puistellen. Hänen on pian pakko saada poro joen yli, ettei se söisi jäkäläpussista jäkälää. Seppo on juuri kiskomassa poroa lautalleen, kun Sara huomaa poron suupielessä vilahtavan jäkälätupsun.

- *Nyt se ketale nielaisi sen!* hän huudahtaa ja antaa pään vajota käsiensä suojaan.

Ilmari on varma, että Saralla on auringonpistos ja ettei hän voi selvitä ilman juotavaa. Ilmari alkaa ilmeisen kovakouraisesti kaataa juomaa Saran suuhun.

- *Hyi, ällöttävää!* Sara parkaisee puhjeten vuolaisiin kyyneliin.

Ilmari lohduttaa Saraa samalla kuumeisesti miettien miten saisi hänet lähtemään auringosta pois ja juomaan jotakin. Sara ratkaisee tilanteen jättämällä paperinsa mättäälle ja hakemalla repusta suklaapatukan ja mehupullon. Silloin Ilmari tietää, että jotakin on mennyt täydellisesti pieleen. Sara ei syö suklaata kuin äärimmäisessä hätässä!

Arja Vasama: Puuro (viiden minuutin pikatehtävä)

Kaikki puuroutuu taas yhdeksi mössöksi, oikea jättiläisen annos, pohjaton ja reunaton. Siinä kapusta pystyssä. Ota ja syö! Vaan etpä jaksakaan sitä edes liikauttaa. Tiedät että pitäisi hämmentää, hämmentää ennen kuin palaa lopullisesti pohjaan. Savuaa jo! Kiire, kiire! Tavoittelet kapustan vartta, vaan ei tartu sormet. Jos tarttuvat, eivät yllä ympäri. Ei puhettakaan että pyöräyttäisit. Seisot vain ja katsot kuinka savu nousee, kitkerä palaneen käry, siitä mistä piti tulla tällä kertaa jotakin erinomaista.

Kaikki kauniit ajatukset, sanat, ainutlaatuiset sielun läikähdykset. Mennyttä.

Karvas pettymys nostaa raivon.

– Perkele, mie jätän tämän kirjotushomman. Mittään tule kuiten koskaan. Alan ennen vaikka kerätä postimerkkejä.

Tarja Revonmäki: Puuro (viiden minuutin pikatehtävä)

Puhelin soi.

”Tulen käymään kymmenen minsan kuluttua. Tekisitkö jotain ruokaa.” Sanoo nuoren miehen ääni puhelimesta.

”En kerennyt aamulla syömään. Lähdin niin aikaisin”, hän jatkaa.

Muuta ei tarvita. Tiedän heti mitä teen. Nostan kattilan liedelle. Lurautan kattilaan vähän maitoa. Vatkaan ryynit kiehuvaan maitoon. Haudutan viisi minuuttia. Ripaus suolaa. Sihdin läpi sekaan hiukan kaakaojauhetta.

Siinä se on. Elämäni tärkein puuro. Suklaapuuro, jota olen keittänyt 25 vuotta elämäni tärkeimmälle miehelle.

Eila Ylilokka: Tilma (Tehtävä kirjoittaa teksti, joka alkaa käsistä, hatusta, koruista, laukusta tai kengistä.)

Kyhmyiset sormet tiukensivat teräksenharmaan puuvillahuivin solmua leuan alla. Käsi kävi pääläella tunnustellen huivia. Vielä vasen käsi työnsi huivin etureunan korvan taakse. Sillä vasemmalla korvalla Tilma kuuli paremmin.

Pannumyssyn alla oli kahvi laskeumassa. Tilma oli höystänyt sen itse jauhamallaan kahvilla, ja laittanut sekaan karkeitä suoloja. Tilman mielestä kahvin piti maistua vähän suolaiselle, ei sitä muuten voinut juoda. Hänellä oli vakio kuppipari, josta hän kahvinsa ryysti. Kahvin ryystäminen oli taito, joka oli hioutunut vuosikymmenten saatossa. Vati oli vasemmassa kädessä kolmen sormen varassa ja siihen hän kaateli kahvia kupista toisella kädellä vähän kerrallaan, välillä juoden sitä kovaäänisesti ryystäen huultensa läpi.

Kahvia juotiin aina samaan aikaan päivästä ja samalla kuunneltiin radiosta uutiset. Nyt uutisten lukijan ääni kertoi, kuinka kansanedustaja Vennamo oli kannettu ulos eduskunnan isosta salista. Tilma höröittää kuuloaan, ja sipaisee toisenkin puolen huivin etureunasta korvan taakse.

- Heh, heh, Häntä alkaa naurattaa. Kahvia läikkyä vadilta pöydälle.
- Kyllä se Vennamo-riepu yrittää, voi voi.

Tilma on maalaisliittolainen ja Kekkonen kannattaja. Nyt ja hautaan asti.

Tiina Lappalainen: Saimi (Harjoitus 20 min. Minä tai hän katsoo ikkunasta ulos, näkee siellä tietyn maiseman, jossa on joku yksityiskohta, josta hän liukuu johonkin muistoon.)

Saimi laskee luurin kädestään ja jää istumaan puhelinpöydän ääreen. Hän katsoo navetalle päin eteisen kapeasta ikkunasta. Lunta on tuiskunnut niin, että vain navetan punainen harja näkyy. Juha, lapsista keskimäinen, ainoa poika, on tyypilliseen tapansa unohtanut sukset pihalle. Toinen suksista sojottaa pystyssä hangessa, toinen retkottaa maassa. Auringon säde heijastuu maassa makaavan suksen metallisesta siteestä Saimin silmään. Että nuo siteetkin ovat muuttuneet, hän taivastelee ja palaa mielessään lapsuudenkotinsa pihamaalle.

Saimi pujottaa lapikkaansa näystimeen ja sivakoi matkoihinsa. Pitää ennättää koululle, josta hiihtokisa alkaa. Saimi saapuu parahiksi paikalle, kun hänen lähtöään jo kuulutetaan: ”Tytöt, 8-vuotiaat! Valmiinanne, paikoillanne, hep!”

Hame hulmuten Saimi ampaisee liikkeelle joukon pienimpänä. Jo alkumatkasta taakse jää pääjoukko hiihtäjistä. Metsätaipaleella Maija, Kaija ja Reeta antavat latua. Tolvasen tilan Katri ei tahdo antautua, mutta Saimi huutaa: ”Latua!” Ei mitään. Vietävä, eikö se aio väistyä. ”Latua!” Saimi karjaisee ja Katrin on väistyttävä, kun tullaan aukealle, josta joukko voisi nähdä, että tämä on tukkeena ladulla. Saimi lykkii ohi ja ylittää maaliviivan ensimmäisenä. Niin jäivät isojen talojen tytöt taakse kilpasiteissään, kun Kerisalon mökin tyttö paineli nahkanäystimissä.

Saimi huokaisee. Aurinko on siirtynyt horisontissa. Puiden varjot pitenevät. Saimi nousee puhelinpöydän äärestä ja menee keittiöön.

Maire Puikko: Kauneus. (10 minuutin tyyliharjoituksen aiheena oli kauneus ja piti kirjoittaa ihanasta asiasta.)

Kukkien terälehdet ovat kauniita, kukin kasvi on oman värisensä, joko siniset tai valkoista tai punaiset terälehdet. Emi on keskellä kukkaa ja voi myös olla väriltään valkoinen tai vihreä tai punertava, mutta siitepöly on kaikilla keltaista.

Oman taloni olen maalannut keltaiseksi auringon tai siitepölyn keltaiseksi, iloisen väriseksi. Ikkunapielet ovat valkoiset, mutta näin Ivalon ja Sodankylän välillä keltaisen talon, jossa oli ikkunapieliin valkoisen lisäksi laitettu vaaleanpunaista, ja sain ahaa-elämyksen: Minäpä maalaan omassa talossani samalla lailla. Keltainen ja vaaleanpunainen sopivat hyvin yhteen, kun valkoinen korostaa näitä kahta väriä. Haluaisin mukaan myös turkoosin; ovet voisin maalata sinivihreällä. Taloni muistuttaisi silloin kirjavuudellaan Áillohasin eli Nils-Aslak Valkeapään mökkiä Enontekiöllä – hän oli maalannut sen saamenlipun väreillä: sinisellä, punaisella, keltaisella ja vihreällä.

Elvi Auvinen: Mies tuli kulman takaa, pysähtyi ja sanoi (10 minuutin pikatehtävä):

No hei, kun sinä näytät olevan niitä kuuskytluvun morsiamia, sormuksista päätellen, niin lähtisitkö tänä iltana minun kanssani lavatansseihin?

Kun ollaan kumpikin tämmöisiä puolentoista metrin pätkiä, sadan kilon keijukaisia. On niin kaunis ilta, luonto kukkeimmillaan. Kun minä olen koko päivän ajatellut lavatansseja ja panin pyhäpuvunkin päälle ja tanssikengät jalkaan. Tanssikaveri vain puuttuu ja sinä näytät niin sopivalta.

Missee sitä muuten kasvoo nuin röyhteeryntääsiä naesia?

Sinnäi se kyllä ooesit sopiva naene mejän keittiöön.

Heikki Y: Kohtaus kässäristä ”Pykeija”

Olli: Kuuleppa, met olhan kasuttu Sompiossa, lapsesta asti yhdessä värkätty kaikenlaista. En mie sinua sillä lailla ole ajatellu, ainakhan monesti, ennenku lähimmä tänne Ruijhan. (Reetta hivuttautuu lähemmäksi, Olli kietoo käden Reettan hartioille) Taukopaikoilla yöllä monesti, ku ei tullu uni, mie kattoin sinua ku sie nukuit, niin mulle tuli niin hyvä olo että tuntu ku pala nousis kurkhun, ku sie näytit niin pehmeältä ja lämpimältä, että mulla halutti ryömiä sinun vierhen rouon alle. Ja mie ajattelin ...

Reetta: Mitä sie ajattelit? Kerro, Olli! Kerro!

Olli: ... että jos me joskus vaikka oltas yhdessä. Niin että älä sie usko kaikkea mitä kuulet, varsinkhan Svein-Arnelta.

Reetta: Elikkä ... olekko sie minun kans?

Olli: (Puristaa Reettan rintaansa vasten) Kenen muun kans sitte, höperö. (Keikauttaa Reettan kivelle selälleen ja painaa suun Reettan suulle. Ollin kovuus tuntuu vaatteiden läpi)

Reetta:(hengästyneenä Ollin otteesta) Miten sitä uskoo jos ei kerro! Pittää sanoa että rakastaa, ja vielä vanna.

Olli: Hä! Nykkö?

Reetta: Ei nyt. Kaikki näkevät. Menhän meille.

Heidi Kaakkurivaara: Mieleni maisema (Yötehtävä)

Totaalinen sekasotku. Siinä on mieleni maisema. Siinä ei ole alkua eikä loppua, vain värejä ja olemisen eri tasoja. Olen väsynyt. Liian väsynyt etsimään luontoon kätkeytyjä symboleita.
Liian väsynyt värittämään mieleni maisemaa.

Yritin.

Kirjoitin kaksi kuvailevaa maisematarinaa, täynnä tavanomaisia vertauskuvia. Liian alkeellista tekstiä. Liian ennalta-arvattavaa. Ei tästä mitään tule,
mietin,
kun niitä kirjoitin. Rytistän näyttävästi kirjoittamani paperit ja heitän olkani yli. Elehdin suurellisesti tyytymättömyyttäni. Kurtistan kulmani ja leikin kuin olisin jotain suurta.

Tuskastun.

Minulla on valta olla itseni julma tuomari.

Hetkinen.

Oivalsin juuri kuvanneeni mieleni maisemaa. Juuri sellainenhan se on. Vaatimuksia, kohtuuttomia vaatimuksia. Ei, mieleni maisema toden totta ole siloteltu maisemataulu, jossa niityn kukat kasvavat tuulessa villisti liehuten. Eikä se ole harmaa kelpuu keskellä suota tai laulava talitiainen aamukahvikuppini reunalla.

Mieleni maisema on luomisen tuskaa täynnä.

Sitä kannan mukana ja sen kanssa yritän elää. Kun kirjoitan hienoa kuvaelmaa taivalluksesta, jossa suo tuoksuu ja kotkat lentelevät, en ole itseni, mutta sen roolin takaa on hyvä kirjoittaa.

Harmoninen maisemakuvaus on vain hetki ja sen hetken mentyä,
olen taas oman keskeneräisyyteni armoilla.

Paula Alajärvi: Lyriikkaryhmän Perustunne -harjoitus.

Kehäkukat hehkuivat

kuumina elokuun päivinä.

Isä istui rappusilla

happiletkuihin kiinnitettynä.

Katsoin isää,

miten hän uskaltaa.

Tuula Saraniemi: Lyriikkaryhmän Oma kuva -harjoitus

oma kuva

minusa assuu mie ja minä

melkein aina sulasa sovusa

minä katselee mietä tarkalla silmällä

siinä touhusa mie aina voittaa

mie on palijon puhetta ja naurua

mutta minä on usein hiljaa ja hymyilee

mie tykkään molemista

Katariina Salo: Jäätyneet sielut (monologiesitys/kohtaus X)

”Sisar työntää suuhuni puukapulan ja pitelee minua tiukasti otteessaan. Tunnen kuinka sahanterä uppoaa sääreen ja menetän tajuntani.

Kun virkoa kaikki on ohi. Sisar sivelee jalantynkäni päätä viinalla ja juottaa sitä samalla minulle. Tynkä kääritään harsoon, jossa on viileää ja kosteaa sammalta. Saan puisen sauvan, jonka avulla pääsen liikkumaan.

En osaa edes itkeä. Makaan lauteella ja odotan, että sisar ja tohtori lähtevät puuhiinsa. Sitten huudan. Puukapula suussa huudan äänetöntä tuskaa”...

(Hanna Hauru: Tyhjien sielujen saari, 2005)

Se ei koko tarinan aikana itke kertaakaan Se on hurjaa, kaikki on niin vääjäämätöntä, ettei itkulle ole tilaa

Minä itkin viimeksi 16.4.2006. Mitenkö voin muistaa sen niin tarkasti? Minun paras ystäväni kuoli sinä päivänä.. Munuaiset petti.

Sen jälkeen ei ole itkettänyt, minun sieluni on jäässä. Tai oikeestaan... elää jääkautta. Tiesittekö, että viimeisen kahden miljoonan vuoden aikana on Pohjois-Euroopassa ollut 4 jääkautta ja aina jääkausien välillä on ollut ilmastollisesti suotuisia kausia, täällä pohjoisessakin on ollut pähkinäpuita. Jos jää sulaisi, voisin nauttia suotuisasta ilmastosta ja itkeä, ainakin seuraavaan jääkauteen asti. Miksi helvetissä juuri minut valtasi jääkausien kierto. Välillä tuntuu, että saan kiinni jostain ymmärryksen tapaisesta, sitten olen taas ihan pihalla. Voi paska!

Pankaa tämä kiertämään (laittaa kiertämään pikkupurtavaa sisältävän eväskorin. Istuu syömään eväitään, panee taustamusiikiksi Vapauden kaihon) Minun täytyy miettiä.

No jaa, Pikku-Piru oli kahdeksantoista ja eli hienon kissaelämän.

Heimo Härmä: Koulumuistoni

Kansakoulun kolmatta luokkaa käydessäni me oppilaat eräänä aamuna kuulimme kummia. Usein meitä kurittomia oppilaita raniva ja välistä jopa kiukkuinen opettajamme, Raili Pulska, pyysi käytöstään anteeksi Heikiltä, yhdeltä luokan oppilaalta. Heikki oli meitä muita vanhempi, jo useamman kerran luokalleen jäänyt. Heikki ja erityisesti hänen jullimainen käytöksensä luokassa oli jatkuvasti opettajan harmina ja huolena. Se näkyi siten, että Heikki oli vähintään joka toinen päivä jälki-istunnossa.

Opettaja aloitti:

– Olin panemassa eilen illalla nukkumaan, ja peittoa korville vetäessäni vasta muistin Heikin jälki-istuntoon jäämisen. En jaksanut enää lähteä koululle, sillä arvelin Heikin osanneen lähteä omin neuvoin pois luokasta ja koululta... Että anteeksi Heikki unohtamiseni. Päästän sinut vähän aikaisemmin pois seuraavasta jälki-istunnosta, jota meidän ei tarvitse kauaa odottaa...

– Ootin minä opettajaa ilta kaheksaan asti. Sitte tuli jo näläkä ja niin kova kusihätä, että oli pakko lähteä koululta pois... Niin ja se isä tuli Paananrinteessä vastaan, hakemaan minua pois koululta. Se isä oli minusta huolissaan...

– Heikki, Heikki, valhe tappaa sielun! Puhutkohan sinä nyt totta?

– Joka sana on totta. Ja se isä sano, että tätä ei jätetä tähän. Hän ottaa heti yhteyttä koulun tarkastajaan, taikka sitte koulun johtokuntaan.

– Heikki, Heikki, nyt puheesi menevät kyllä jo liian paksuksi... Pyydän vielä kerran, Heikki, unohtamistani anteeksi ja seuraavaksi siirrymme lukujärjestyksen mukaan laskennon saloihin... Ja nyt en enää pyydä anteeksi, päinvastoin, sillä sinun, Heikki, pitäisi ryhdistäytyä juuri tämän laskennon oppimisen kohdalla, että pärjäisit jotenkaan elämässä...

Heikki oli vain hyvillään opettajan unohduksesta. Hän sai mielestään hyvitystä opettajalta. Sankarin elkein Heikki kerskasi meille aremmille, kilteille pelkureille:

– Enkä eilenkää ootellu Railia turhia aikoja luokan nurkassa. Jo kolomelta juoksin Paananrinnettä kohti kyllää ja kottia...

En tiedä, onko se totta, mutta Heikin ja opettaja Pulskan kerrotaan kaikesta menneestä huolimatta tavanneen vuosikymmeniä myöhemmin. Jo iäkäs ja huonojalkainen opettaja oli ollut kävellen liikkeellä ja uudella Mersulla ajanut Heikki oli ottanut opettajan kyytiinsä. Opettaja oli ällistellyt aikansa Heikin autoa ja kysyi lopulta ihmetellen:

– Miten sinä, olithan sinä Heikki, ajat näin hienolla autolla? Eikö tämmönen komeus maksa vaikka mitä? Muistelen, ettei sinun laskutaito koulussa ollut kaksinen?

– Ei ollu. Eikä oo vielä. Mutta sitä kun markalla jonku ostaa ja saman kahella markalla myypi, niin silloin on siinä kaupassa netonnu heti pari rosenttia. Ei silloin voi olla kaupassa pärjäämätä...

Irma Niemelä: Tanssiin kutsu (yötehtävä)

Levottomuus sisälläni on kuin kuume, kummallinen kiihko on vallannut koko olemukseni. Nyt on lähdeittävä. Jätän nämä rannat iäksi. Haluan pohjoiseen. Sinne minun vereni huutaa, enkä voi enää vastustaa.

Tämän tunteen vallassa kasvan voimakkaammaksi ja minua ei lannista mikään. Olen vahva olen naaras, olen kaunis. Katsokaa kuinka säkenöin ja loistan. Tiedän, että meitä on satoja toinen toistansa kauniimpia ja voimakkaampia. Olkoon vain, luotan itseeni ja uskon voittooni. Tulkoon vain eteeni vaikeuksia, en katso taakseni enää koskaan. Olen jättänyt monet elämäni raskaat kuohut ja vastukset. Tunnen jo Pohjoisen tuoksut ja kirkkauden. Tämä kiihko vain lisääntyy päivä päivältä. Tuo ihana tanssiin kutsu saa minut pakahtumaan. Olen jo aivan kohta perillä.

Tässä on se elämäni suvanto. Vielä yksi pyrstöni isku. Tähän lasken mätini.

Irma Melin: Keinussa

Tuuli puhalteli leppeästi mereltä. Siiri asteli rivakasti rantapolkua kohti hietikolla olevaa keinua. Sen luona näkyi olevan jo toisia nuoria, joista Siiri tunsu muutamia. He kaikki olivat junan tuomia, kuka kauempaa, kuka lähempää. Siiri istahti keinuun vuorollaan. Voimakkaat käsivarret tarttuivat lautaan. Hui, heilahdus lennähti keinujan korkealle. Kun vauhti tasaantui, Siiri katsahti taakseen. Sinisten silmien turvallinen katse kosketti.

- Mistä päin Suomea tulet?

- Missä olet työssä?

Kysymykset risteilivät. Siirin nauru helisi iloisena, rinnassa tuntui huikaiseva tunne. Hän oli Alpi.

Kun auringon viimeiset säteet kultasivat merenselkää, kahdet askeleet piirtyivät rantahiekkaan.

Jouni Mertanen: Baletti (tanssiinkutsu, yötehtävä)

Hän kiertää areenaa korealla askeleella, nilkka ojentuu, liike pysähtyy. Jokainen liike on mietitty, käsi- kirjoitukseen kirjoitettu, kaulan kurotus, pään kääntö. Kaikella on tarkoitus, silmissä kohtalokas katse. Hän on ensitanssija, taitavin kaikista.

Kymmenet muut asettautuvat kehälle, hakien paikkaa, seuraten tanssin aloittajaa tarkkailevasti. Hapuilevat varovasti salaa rytmiä, pitkäsääriset jalat muuttuvat levottomaksi, odottavat merkkiä iltatanssien avajaisiksi.

Kajahtaa ensimmäinen fanfaari, orkesteri ympärillä yhtyy siihen ja tanssija hyppää ja laskeutuu sulavasti. Tanssiaskeleet kiihtyvät, seuraava tanssija ottaa hypähtävän askeleen kohden kehän keskustaa. painaa päänsä miltei maahan, ojentaa kaulansa ja taivuttaa sen ballerinamaisella kauneudella kohti laskevaa aurinkoa ja lähettää iltasinfonian kohden taivaanrantaan. Ensitanssija ottaa liukuvan valssi- askeleen ja kajauttaa tuhansien trumpettien haasteen uudelle partnerille, sille valitulle. Tanssiinkutsun heille kahdelle ja kaikille muille.

Kaikki haluavat ulkokehältä parrasvaloihin. Hyppy, askel, vaihtoaskel ja ojennus. Tanssiasujen röhkelöt aaltoilevat liikkeiden tahdissa. Vaskisoittimet kohoilevat ja kuuluttavat iltatanssien nyt jo alkaneen todenteolla.

Ensimmäiset kynärvarsien ojennukset ja sulkakomeudet levittäytyvät upeina purppuraisessa valossa. Päälakien höyhenkoristeet muuttuvat intohimosta yhä punaisemmiksi. Voimakkain ja komein tanssia on keskimmäisenä niiten syvään ja levittäen koko komeutensa ottaakseen vastaan aplodit ja heikompien ihailun.

Torvet soivat ja veri kuumenee aste asteelta. Ympärillä tanssiva joukko kiihdyttää itseään tanssiin. Ensitanssijaa muistetaan lahjalla. Se lentää piirin keskelle, joka lähettää sen ilmateitse seuraavaksi taitavimmalle tanssijalle. Kaikki tahtovat osan lahjaa, mutta se katoaa ja sotkeutuu kymmeneen tanssiin jalkoihin.

Tanssijat koskettavat toisiaan, päät kohoavat ylistykseen yhtäaikaaisesti. Tanssilajit menettävät merkityksensä, tyyli on vapaa. Yhtä vapaa kuin sen tanssijat ja tärkeintä on kaikkea vellova rytmi, kevään rytmi, intohimon rytmi. Aika ja paikka katoavat, mutta tanssi jatkuu, sokeana, kuurona, ympäristöstään irtaantuen.

Ja kun valonheittimen viimeinen säde poistuu areenalta kaulushaikara puhaltaa tanssinäytöksen päättyneeksi. Syvä hiljaisuus aplodeinaan jäykistyvät tanssijat liikkumattomiksi, kurkien tanssi on päättynyt.

Kauko Kakko: Tanssiin kutsu (yötehtävä)

Tallattua polkua, kurua, notkoa, tunturi kivikkoa, jääkauden jäljiltä – ylös ja alas. Syksyn tuoksua, keltaisten ja punaisten lehtien putoilua sammaleiseen maahan.

Ruska värjää postikortiksi. Naavaisia ikihonkia, solisevia puroja, harrien virtoja. Kypsiä marjoja, sieniä siellä ja täällä.

Hyvä on siinä kulkijan yksin taivaltaa, takana sivistys, kännykät jääneet, kuulu ei ihmisten puheet.

Määränpäänä kämppä, kairan laidalla kaukana. Väsynyt kulkija levon saa, hiertyneiden olkapäiden hoitoa raskaasta rinkasta. Pohkeiden ja reisien venyttelyä.

Musiikkina kaminan rätinä tulessa, huolet ja murheet jää.

Pian muutun prinssiksi, erämaan ihmeelliseksi kulkijaksi. Olen vain minä ja koskematon erämaa, luojan kanssa kahden. Porot asuu ja kotka lentelee. Karhuista viis, minua ne pelkää. Kalaa vain sen minkä syön.

Sieltä löydän maan, menninkäisten maan. Ikikuuset vartio, rauhan sielulle tuo.

Siellä sinut nään, prinsessani, kaivatun.

Tanssiin haen, rakastun.

Tanssimme yli tunturin, pitkin taivasta, onnen maan.

Kristiina Jussila: Tanssiin kutsu (yötehtävä)

Rebecca oli hullaantunut tanssimiseen. Hänen mielestään miehessä täytyi olla jotain hyvää, jos tämä osasi tanssia. Monet kerrat hän oli joutunut pettymään.

Hänen ensimmäinen miehensä ei osannut tanssia. Silti tässä miehessä oli paljon hyvää, vaikka juoppo olikin. Tämä mies oli solidaarinen. Hän oli hyvin inhimillinen mies, joka oli menettänyt isänsä murrosikäisenä. Liian varhain. Rebecca oli takertunut mieheen, en tiedä mistä syystä. Liekö hän itsekään tietää. Mies oli pienikasvuinen, eikä hän komeakaan ollut. Puheenlahjoja miehellä sen sijaan oli. Tästä miehestä Rebecca otti eron.

Niin alkoi monta vuotta kestänyt tansseissa käynti. Vastaa tuli monenlaista tarinankertojaa, harva heistä kuitenkin osasi tanssia. Rebecca kaipasi tanssia. Kerran hänellä oli yksi soittaja, jonka tanssitalo oli mukiinmenevä, mutta ei siitä mitään tullut, kun mies ei osannut irrottautua entisestä heilastaan. Välissä oli monta, joilla ei ollut alkeellistakaan rytmittäjää. Rebecca sai kärsiä humaltuvista miehistä, joita piti pidellä pystyssä tanssiparketilla ja jotka talloivat hänen varpaansa. Eivätkä he sängyssäkään loistaneet taidoillaan.

Kerran jossain tansseissa Rebecca kohtasi miehen, jonka hän risti luomutanssijaksi. Mies kertoi aikapäiviä sitten hyljänneensä perinteiset askeleet ja tanssivansa mielensä mukaan. Aluksi miehen seuraaminen oli vaikeaa, mutta lopulta se oli hyvin hauskaa, yllätyksellistä. Mutta ei Rebecca tähän lajiin hullaantunut. Hän kaipasi perinteisempää tyyliä.

Rebecca kärsi yksinäisyydestä. Hänelle tuli tanssiparketilla hyvän partnerin käsivarsien otteessa turvallinen olo. Tanssiminen oli Rebeccan mielestä myös hyvin eroottista. Se sai hänen sydämensä sykkimään.

Tyttöporukan yhteisellä reissulla ruotsinlaivalla Rebecca tunsu vihdoinkin päässeensä taivaaseen. Komea, pitkä, huumorintajuinen ja erittäin tanssitaloinen mies tanssitti häntä kokonaisen illan. Mies oli taitavin kaikista, kenen kanssa Rebecca ikäänään oli tanssinut. Tanssiminen miehen kanssa oli Rebeccalle kuin huumetta. Illan lähetessä loppuaan Rebecca ymmärsi, että hänen olisi erottava partneristaan, sillä tämä oli naimisissa ja perheenisä, joka ei suinkaan voinut kuvitella jatkavansa tanssejaan Rebeccan kanssa. Tämä raastoi Rebeccan sydäntä. Hän ei halunnut niin vain luopua siitä, mistä oli saanut haukata palasen.

Kari Välimäki: Sallinen

Samu ei ollut koskaan oppinut lukemaan, vaikka hän kirjoittikin mestarillisia tarinoita. Aina, kun hän ryhtyi lukemaan tekstiä, oli kuin joku olisi vetäissyt usvaharson hänen ymmärryksensä eteen, eikä teksti luonut yhtään kuvaa, ei punaista, ei keltaista, ei mitään.

Samu oli luetuttanut tekstejään ystävilleen, ja vielä ääneen, saadakseen itsekin tietää, mitä oli kirjoittanut. Ystävät olivat aluksi lukeneet tarinoita mielellään, olivathan ne hyviä, mutta mitä enemmän Samu niitä kuuli, sitä enemmän hän rakasti oman kirjallisen äänensä kuuntelemista ja sitä enemmän hän kirjoitti uusia tekstejä. Saattoipa käydä niin, ja usein kävikin, että samalla, kun Samu kuunteli jotain kertomustaan, hän kirjoitti kaksi tai kolme uutta, jotka tuon lukijaparan olisi sitten pitänyt lukea. Se oli aivan loppumaton suo. Mitä enemmän teki, sitä enemmän oli tekemättä. Samun ystävät, tai ne joita Samu ystävinään oli pitänyt, pakoilivat ja piileksivät häntä. Jos Samu sattui lähelle, he muistivat että verkot on kokematta tai hirvi kaatamatta, ja lähtivät kiireesti hoitamaan unohtuneita asioitaan.

Ainoastaan Samun vanha äiti jaksoi poikansa selminä. Hän luki tekstin toisensa jälkeen, kehui poikaansa ja otti tarinakasasta taas uuden kirjoituksen lukeakseen, kehotti Samua kirjoittamaan vielä ahkerammin ja sanoi, ettei tarinoita ikinä ole nokko.

Vuodet kuluvat ja tulee tämä päivä. Samun äiti täyttää yhdeksänkymmentäyhdeksän vuotta. Hän istuttaa poikansa polvelleen, silittää tämän päätä ja sanoo:

– Poikani, luuni haurastuvat ja vereni muuttuu ohkaiseksi. En enää pitkään tallaa tämän tuvan lattiaita, vaan siirryn suurempiin saleihin, tuntureille, joilla on aina syksy. Jospa tekisit sovinnon Sallismaahisen kanssa, saisit viimein sen usvaharson silmiltäsi.

– Mitä te äiti höpäjätte, Samu huolestuu ja koettaa taittaa äitinsä käsivartta, epäonnistuu ja toteaa.
– Ihan kova tämä luu on vielä. Eikä maahisia ole olemassa.

– Sallinen se sinun riesanasi on ollut. Sopisit vaan sen kanssa, sanoo Samun äiti ja kiljahtaa: –
SALLINEN!

Nurkassa rapsahtaa, ja maahinen tormaa keskilattialle. Samu hyppää yläpystyyn, hakee luudan ja ryhtyy hätistämään vierasta. Samun äiti nousee ja tarttuu poikaansa korvasta, ottaa tältä luudan ja istuttaa penkille. Sallinen siirtää puolihuolimattomasti tulitikkurasian toiselle puolelle huonetta.

– Nyt pyydät Salliselta anteeksi, Samun äiti komentaa. – Sillä on vieläkin nenä nurjallaan, kun sitä jo poikasena luudanvarrella hotaisit.

Samu mököttää, mutta äiti vääntää häntä korvasta niin että toinenkin korva pyörähtää kierroksen tai kaksi. Lopulta Samu antaa periksi, nyökkää Salliselle ja sanoo:

– Anteeksi.

Sallinen ei lepy, vaan murjottaa ja haisee ihan tunturille. Samu antaa periksi vielä vähän lisää. Hän menee Sallisen eteen ja vetää tätä nenästä niin, että nenä suoristuu. Sallinen kiljahtaa ja potkaisee Samua nilkkaan, kokeilee nenäänsä ja huomaa sen olevan sellainen kuin maahisella kuuluukin, ilahtuu ja tempaa usvaharson Samun silmiltä. Samu huomaa harson hävinneen ja tarttuu tarinaan, joka lojuu pöydällä pinon päällimmäisenä.

Hän näkee tekstin, mutta ei vielääkään ymmärrä sitä.

– Ei se auttanut, hän sanoo äidilleen. – En osaa nytkään lukea.

– Ei kai nyt kukaan tuosta vaan lukemaan opi. Kouluun se on sinunkin mentävä. Ja tällä kerralla teet niin kuin sanotaan, etkä enää suututa Sallista.

***

Kun etelässä kasvatettu tulee pohjoiseen oppimaan kirjoittamista ja muistaa pitää silmänsä ja mielensä avoimina, paljastuu hänelle aivan uusi ajatusten maailma. Se maailma on täynnä ihmeitä, siellä on tilaa ja hiljaisuutta, siellä sanat kantavat taikaa ja totuutta.

Väistämättä jotain jää oppijan mieleen ja alkaa muuttaa mielikuvia, joita tämä on uskonut todeksi. Uudet mieleenjuolahtumat ja oivallukset kasvavat tarinoiksi, sanallisiksi pitkospuiksi, joita myöden etelässä kasvatettu voi kulkea vähän matkaa kohden pohjoisen ymmärrystä.

Sallinen on napattu Seppo Saraspään kertomista tarinoista ja kiinnitetty sanoina tähän tekstiin. Sallisen kaveriksi tuli kaksi pohjoisen sanaa: selmi, joka tarkoittanee apulaista; nokko, joka lienee sama kuin tarpeeksi. Etelässä kasvatettu ei tiedä, voiko sanoja käyttää niin kuin niitä on tässä käytetty, mutta uusien sanojen ja asioiden kokeminen on itsensä arvoista.

Teksti on kirjoitettu yöläksynä, aiheena usvaharso. Mutta ensin saunottiin ja käytiin Kitisen sillalla katsomassa pilvenraosta pilkistelevää keskiyön aurinkoa.

(Kirjoittaja asuu Lappeenrannassa)

Miikka Vuori: olin kaikkialla vieras mies

olin kaikkialla vieras mies

kävelin umpeen kasvavassa pellossa

kravatti kaulassa, likainen paita

katsoin ihmistä traktorissa

peltoa, tietä, soraa

vastailin kysymyksiin

niin hiljaa että toivoin jonkun kuulevan tuuli oli matkalla pois

Kati Urho: Kohtauksia/dialogia omasta näytelmän aiheesta. (Yötehtävä)

Kohtaus 4

Karoliina istuu sängyn laidalla ja hänen vieressään istuu mies. Mies tuijottaa Karoliinaa..

Mies: No?

Karoliina ei sano mitään.

Mies: Kerjo mulle.

Karoliina: Tässä mitään kerrottavaa.

Mies: Ei muna maistju?

Karoliina: Ei, ja makkarakaan ei mee kun oon kasvissyöjä.

Mies: Huumori. Hjuva, hjuva. Ma pidan. Mutta mulle ljuvattiin.....

Karoliina: Vitut Untamon lupauksista.

Mies: .....että sa olet uhteistjyokukuinen.

Karoliina: Juu, voin keittää kahvia jos haluat.

Mies: Ei, sa et nut ummarra.....

Karoliina: Kuule munamies, sä et nyt tajuu, että.....

Mies:.....tasta ei keskjustella.

Miehen ja Karoliinan katseet kohtaavat. Hiljaisuus.

Kohtaus 5

Psykiatri ja Karoliina istuvat vastakkain.

Karoliina: Nyt se mulku oli keksiny tavan kiusata mua tekemättä sitä itse.

Psykiatri: Mikset lähtenyt pois?

Karoliina: Pennittömänä? Se piru keksi kaiken maailman syitä olla maksamatta mulle. Ja mihin 17-vuotias pennitön horoperse menee? Sama kai se missä sitä munaa imee.

Psykiatri: Oliko tämä sinusta raju tapa elää?

Karoliina: (*naurahtaen*): ”Raju tapa elää”? Naurettava.

Psykiatri: Mikä?

Karoliina: (*matkii psykiatria*) Sinä.

Psykiatri: Miksi?

Karoliina: ”Miksi?”

Psykiatri: Karoliina....

Karoliina: ”Karoliina....”

Molemmat ovat hiljaa.

Psykiatri: Jatketaanko?

Kohtaus 6

Untamo: Ilkka ja Tytti tarvitsevat apua Tarton toimistossa. Itse en voi lähteä, joten sinä saat mennä.

Karoliina: Tartoon.

Untamo: Niin.

Karoliina: Miten pitkäksi aikaa?

Untamo: En tiedä.

Karoliina: Koska?

Untamo: Tänään. Iltalaivalla. *(Tarttuu kovakouraisesti Karoliinaa käsivarresta ja vetää itseään kohti)*
Älä luulekaan että pääset menemään yksin. Minä tuon sinut Tarttoon ja majoitut siellä Ilkan ja Tytin luokse.

Karoliina repäisee itsensä irti Untamon otteesta.

Untamo: Mihin menet?

Karoliina: Pakkaamaan.

Kohtaus 7

Ilkan ja Tytin kotona Tartossa. Tytti ja Karoliina aamiaispöydän äärellä.

Tytti: Untamo ei kertonu että sä oot noin kova vetää safkaa. Se ois voinu varottaa ennenku lähettää tollasen pullataikinan tänne. Kai sä tiedät miten pisnekset tääl toimii?

Karoliina ei vastaa.

Tytti: No just joo. Jos se saatanan äijä lähetti mulle taas jonkun putipuhtaan neitsyen, niin voi perkeleen vittu. Viimekski jouduin ite levittää haarat jälkikäteen ku muija sekos täysin ja pisti kynsisaksilla asiakasta perseeseen. Jumalauta mikä kaaos siitä synty! Ei sitte mitään tollasia kokeiluja, jos asiakas haluaa extraa se saa perinteisen käsittelyn ja täts it. Kuuleksä?

Karoliina ei edelleenkään vastaa. Tytti nousee lähteäkseen.

Tytti: Ja yhen asian muistat jos et muuta; Ilkkaan et koske, onko selvä?

Karoliina pysyy hiljaa.

Tytti: ONKO SELVÄ???

Karoliina ei reagoi mitenkään.

Tytti: Vitun ämmä.

Tytti lähtee pois.

Kohtaus 8

Ilkka istuu keittiössä. Karoliina hoipertaa sisään. Veri valuu pitkänä norona nenästä kaulalle.

Ilkka: Mitä ihmettä..... *(nousee ylös)* Nyt tuut tänne.

Ilkka ottaa Karoliinaa hartioista kiinni, ohjaa penkille istumaan ja käy hakemassa puhdistustarpeet.

Karoliina: *(itkuisena)* Mä en ois halunnu.....mä en ois halunnu.....mä en ois halunnu.....

Ilkka: *(samalla puhdistuksen haavaa)* Shhhhh..... ei oo mitään hätää enää.

Ilkka silittää Karoliinan kasvoja, siirtää hiussuortuvia kasvoilta syrjään ja alkaa hiljaa laulaa.

Ilkka:

Niin minä neitonen sinulle laulan
kuin omalle kullalein
niin minä neitonen sinulle laulan
kuin omalle kullalein

Jos olis valtaa
niin kuin on mieli
niin ottaisin omaksein
Jos olis valtaa
niin kuin on mieli
niin ottaisin omaksein

Molemmat hymyilevät ja katsovat toisiaan silmiin. Ilkan käsi on jäänyt Karoliinan poskelle.

Laulun aikana Tytti on ilmestynyt keittiöön, kuitenkin niin etteivät kumpikaan huomaa häntä.

Kohtaus 9

Yö.

Tytti: *(Hampaiden välistä)* Vitun ämmä.

Tytin kädet ovat Karoliinan kaulalla ja alkavat kuristaa. Karoliina herää ja alkaa kamppailla vastaan. Hän tempoo itsensä irti Tytin otteesta ja juoksee karkuun. Tytti juoksee perässä. Kuuluu kamppailun ääniä. Aseen laukaus. Sitten hiljaista. Karoliina palaa huoneeseen ja istuu lattialle. Ilkka astuu sisään ase kädessä ja menee seisomaan aivan Karoliinan taakse laskien kätensä hellästi hänen päänsä päälle.

Ilkka: Sun pitää mennä.

Marja-Leena Fagerström: Aamukahvi

Juha on tullut sorsastamasta yöllä myöhään ja avannut makuuhuoneen oven. Hänen vaimonsa Katrin vieressä makaa toinen mies (Aleksi). Katri ja Aleksi ovat pompanneet aikaisin aamulla ylös sängystä keittämään kahvia vaitonaisina. Tunnelma on kireä.

Katri: (huutaa) Kahvi on pöydässä.

Juha: Huomenta

Katri ja Aleksi: Huomenta

Aleksi kaataa samalla kahvin syliinsä.

Katri: Mitäs sä nyt noin.

Tuo rätin Aleksille ja kysy samalla Juhalta

Katri: Tuliko paistia?

Juha: (verkkaisesti) Pari.

Tunnelma jatkuu kireänä ja hiljaisena kahvin ajan. Juha on juonut kahvinsa, hakee haulikon pitkin askelin ja alkaa rassata sitä. Katri ja Juha istuvat vielä kahvikuppien ääressä ja katsovat välillä hermostuneesti toisiaan.

Juha: (mumisee itsekseen) ...no ny se on kunnossa...

Nostaa samassa haulikon olalleen ja tähtää sillä ruokapöydän yli ikkunaan päin.

Katri: (Katri nousee ylös pöydästä) Mitä sä...

Samassa ovi pamahtaa auki ja perheen 15 ja puoli vuotias Eija astuu huoneeseen.

Eija: Mitä vittua SÄ täällä teet?

Matti Urho: Ikääntynyt työntekijä (Kohtauksia näytelmästä, II Näytös)

Kyllikki (uusi myyntimies): Kuule Sampsa? (astuu Sampsan pöydän luo) Saaks mä kysyy, että mikä sun homma on täällä? Oot sä koskaan avannut tota sun tietokonetta? Näyttää aika pölyselä.

Sampsa: väntä nu vähä, mä saan just tän Sudokun valmiiks. Tiäks flikka, et nuorempana mä tein ristsana tehtävi ku tyhjää vaa. Mut nykyisin nää sudokut on ihan mukava ajankulu. Kuule flikka mä olen tehny näit hommi ennenku sää olet syntynykkä. Mää olen pistänyt tän putiikin pystyyn ja hallitse nää Sampojen myyntihommat ku omat taskun. Kysy mult vaa jos tarttet jottain jeesaust. Mun ei tartte avata tota toosaa tos pöydäl ku Marjatta hoitaa kaik raportit, kirjanpidot ja muut hommat. Mun hommani on hoittaa isot asiakkaat ja sen mä teen vimpan pääl ja tuo Lempo hoitaa pien asiakkaat. Mut miks sää tämmösii kyselet et mitä mä teen, mitä se sul kuulu?

Kyllikki: Väinö pyysi minua katsomaan tätä mestaa usin avoimin silmin ja keksiä mitä täällä voisi parantaa. Ymmärsiks mä oikein, sinä et ole koskaan avannutkaan tuota PC:tä? Uskomaton juttu. Sulta on varmaan turha kysyä onko teillä firman facebook sivut käytössä? Mutta saanko kysyä miten sä hoidat asiakkaat? Kierrät varmaan heidän luonaan kauppoja tekemässä? Tosin tänä aikana en ole nähnyt sinun tekevän muuta kuin sudokuja.

Sampsa: Juu kyl mä aikasemmin tein reissui mut en mä enää ku toi ajaminen tään polven kans on niin helvetin tuskallist. Tää on kova sana (näyttää kädessään kännykkää), täll ne kaupat tehdään nykyään ja suhteill. Ei siin muut tarvita. Ja niinku mä sanoin, Marjatta hoitaa meil kaik tietokonetyöt. Marjatta hei tules vähä tän. Tää flikka kyselee kaikki levottomi asioi. Voik sää vähä jeesata hänt, mun täytytty taas men.

Marjatta: No sinä alat kotiutumaan tänne näköjään. Mun täytyy kyllä rehellisesti sanoa, että odotin myyntiMIESTÄ, enkä mitään nuorta tytön heitukkaa minihameessa. Kyllä se niin on että meillä on tiimi, joka toimii saumattomasti. Pojat hoitaa myyntityön ja mä hoidan kaikki toimistohommat. Siihen ei ulkopuolisia tarvita sekottamaan meidän toimivia systeemejä. Jos mä sen nyt ihan suoraan sanon niin mä en ymmärrä mitä sä täällä teet?

Kyllikki: (naurahtaa) No eiköhän minullekin jotain hommia täältä löydy.

Lempo: (pyyhältää takki auki paikalle), Sorry, että mä olen vähän myöhässä mut mun piti käydä parturissa ja se kato aina vähän kestää. (silittää Kyllikkiä ylhäältä käsivarresta), Ai että sä olet hyvän näköinen tänään! Onks sulle kukaan sanonut miten hyvin toi hame sopii sulle? Sä kyllä sovit tähän meidän tiimiin tosi hienosti. Jos tarviit jotain opastusta, niinku näihin myyntihommiin, niin mä olen kyllä koska vaan valmis henkilökohtaiseen opastukseen kuin lukkari sotaan.

Marjatta: Tai pukki kaalimaahan. Nyt Lempo painut siitä heti hommiisi ja jätät tämän NEIDIN rauhaan ja pidät liukkaat sormesi kurissa.

Kyllikki: Itse asiassa minulla on Lempo myös sinulle kysymys, oletko koskaan avannut tietokonettasi? Ja jos olet niin onko sinulle facebook tuttu?

Lempo: Juu, harva se päivä, enimmäkseen pelaan noita tietokonepelejä ja joskus, tosin aika harvoin lähetän sähköposteja. Nuo facet ja meset on kakaroitten juttuja, ei niihin pidä sotkeentua. Äläkä sä Marjatta ole noin mörtsi. Tottakai mun pitää kädestä pitäen perehdyttää uusi myyntimies tehtäviinsä. (yrittää kiertää käsivartensa Marjatan ympärille).

Marjatta: (heittää Lempon käden sivuun), oliskin ollut myyntiMIES!

Sampsa: (palaa harmaan ja masentuneen näköisenä pöytänsä taakse).

Marjatta: No, mitä nyt olet kuin maasi myynyt. Mitä nyt on tapahtunut?

Sampsa: Mää kävi Väiskin juttusil ja kysyin mitä tuo räkänokka flicka tääl tekee? Väiski sanoi, että tyttö on tullut jäädäkseen ja työskentelee ”kaikil valtuuksil”. Hän on antanu täl tehtäväks tehdä ehdotus ”miten myyntiorganisaatiota kehitetään.” Mä sanosin kyll maar sää ny tiäret et ei täs ol mittään kehittämist niin Väiski vaan nauro ja sano et kato vähä Sammon myyntilukui. Mut pahint oli se et Väiski kieltäytys lähtemäst mun kans kaljal. Tämmöst ei ol tapahtunu koskaan. Nyt mull on sukkela olo ja pelko perssees, et täs käy viel huonost. Ei mut mun täytyy men taas käymään tuol hiekkalaatikal.

Muutamia päiviä myöhemmin

Kyllikki: Tiedätkö Marjatta missä Sampsa ja Lempo ovat? Minähän kutsuin tämän kokouksen koolle tänään tasan klo 10.00. Kello on nyt jo vartin yli. Eihän tällaisesta tule mitään.

Marjatta: Sampsa on vessassa ja tulee kohta. Lempo on vaikeampi tapaus. En tiedä missä se jätkä luuhaa. Varmaan jonkun naisen kimpussa.

Lempo: (ryntää paikalle). Sorry, olen taas hiukan myöhässä mutta vaan hiukan. Mulla oli kesken niin mielenkiintoinen juttu, että ajantaju taas unohtui. Onks Sampsa taas lempipuhissaan toiletissa?

Sampsa: (tulee huoneeseen ja laittaa vielä housun nappejaan kiinni) Älä Lempo vittuil kyll sullekin tulee viel vanhan miehen ongelmi. Panemine loppuu ku seinää. No mist nyt puhuta? Mul olis vähä kiiru toho myyntityöhön. Mitä sää flicka ny haluat?

Kyllikki: Haluan vain informoida teitä kaikkia, että olen IT-osaston avustuksella avannut meille uudet www sivut ja myös uuden informaatio- ja markkinapaikan Facebookkiin. Sen lisäksi olen tehnyt listan meidän tärkeimmistä asiakkaista ja aion kutsua heidät sekä Faceen, että Twitteriin. Väiskin mielestä tämä on tosi hyvä idea ja avaa meille uusia myyntikanavia Sammolle.

Sampsa: Kuule flicka SAATANA, sää sotket kaikki mitä me on tehty ja yritetään. Ei tätä myyntihommaa tol taval tehdä! Kaik suhteet mitä me ollaan luotu menee sekasin. Mää menen heti Väiskil sanomaan et täst ei tul lasta eikä paskaa ny. Ei helvetti. Sun on paras ny kerätä kampees ja häipyä täält äkkii. Ei JUMALAUTA. Ny täytyy ottaa järki kätteen eikä antaa kaikkien saatana

kakaroitten huitoo mieles mukkaan. Ai perkele ku polviki alko särkee enemmän. (lähtee raivokkaasti huoneesta)

Lempo: Kuule Kyltsi sun kannattais kyl nyt mun kans konsultoida noin niinku kahden kesken ennen ku alat tekemään mitään tollasta. Kato Sampsa on nykyisin hiukan herkäl tuulel. Johtuu kato noist alapään vaivoist. Mut kato mul ei ole siellä mitään vikaa. Kaikki pelaa.

Alexi Klöve: Pilkillä

Reino on pilkillä. Heli saapuu, tarkkailee hetken, ja laskee reppunsa maahan.

HELI: Anteeksi.. Mutta mä oon tässä nyt hetken katsonut.. Miks ette vedä sitä ylös?

REINO: sitä tiedä. On niin harvoin aikaa..

HELI: No mutta jos mä autan?

REINO: Ei se kannata.

HELI: Mitä?

REINO: Juu. No ottakaa vaan.

HELI: Hei Täähän on jumissa.

REINO: Kyllä..

HELI: Ootteko koittanu vetää?

REINO: kaunis sää

HELI: Että se on jäykkä..

REINO: Onko teillä täällä kahvia?

HELI: Samperi.

REINO: Onhan teillä täällä kahvia..

HELI: Hei ne on kyllä..

REINO: Mitä? Lähtikö irti?

HELI: No sain.

REINO: Mitäs nää muuten on? Mikä tää on? Ootteko tullut pidättämään?

HELI: Jättäkää ne siihen.

REINO: Anteeksi.. Ei ollu tarkotus katsella.. Pisti vaan vähän silmään

HELI: Työjuttuja.. Hei tää vapa katkesi. Oisiksä maitoa ottanut?

REINO: Ei tarvii.

Eija Nissinen: Vainajan saatteleminen toispuoleiselle matkalle

**Kaikkines lähe,
kulje omin kyytines,
älä mishään maalla käy,
äläkä kelheen mithää teje.
(Paulaharju)**

Poislähtijä on vakuutettava siitä, ettei hänellä ole enää näihin maisemiin asiaa ja että hänen on omaksikin parhaaksi jätettävä tämänpuoleiset rauhaan. Kun on aika lähteä, se on lähdeittävä. Ei saa kiintyä liikaa maanpäälisiin, mitkä ovat vain harhaa ja unennäköä oikean todellisuuden rinnalla.

Ihmiset elävät tätä nykyä kuin kuolemaa ei olisikaan, kieltävät ja väistävät sen. Juoksevat pakoon sellaista mitä ei pakoon pääse. Ehkä heidän elämän laatuansa parantaisi kuoleman hyväksyminen. Ihmisen tärkein oppi on luopumisen oppi. Ilman sitä jää vain roikkumaan tilaan, joka ei vie mihinkään ja viivästyttää matkantekoa.

Jos nykyajan ihminen vain uskaltaisi ja näkisi kuoleman osana arkipäivää, meillä ei olisi mihinkään kiire eikä tuhlattaisi aikaa toisarvoisiin asioihin. Jo koulussa voisi olla yhtenä oppituntina kuukaudessa ihmisen pois lähdöstä keskusteleminen ja muu siihen liittyvä.

(Näin ylevästi minä ajattelin alkaessani kehitellä näytelmää, vaan mihinkä se johtikaan.

Taas se jokin vei mukanaan kuin pässiä narussa ja ihan eri teitä kuin itse olin suunnitellut.

Eipä minulta ole ennenkään kysytty mitä haluaisin kirjoittaa, enkä kai osaakaan).

4. KOHTAUS

ERÄS KUOLEMANTAIDON OPPITUNTI (tulevaisuudessa)

Ope 1: Paririviin järjesty, ottakaa toisanne kädestä kiinni. Linja-auto odottaa ihan portin luona.

Sirkka: Opettaja, opettaja. Urho kiusaa

Ope 1: No mitä se Urho taas, mikä siellä on hätänä.

Sirkka: Urhon käsi on kylmä.

Ope 1: Urho nyt tänne heti. Jos et malta olla kunnolla, minun on jätettävä sinut pois retkeltä. Mitä sinulla on siinä?

Urho (murjottaen): Opettaja sanoi, että pitää ottaa kädestä kiinni.

Ope 1: Näytäpä sitä kättä. Voi herranen aika taas, kenen se on? Mitä sinä olet mennyt tekemään.

Urho (murjottaen): Kun minä ajattelin, että sinne voisi ottaa omiakin juttuja mukaan.

Ope 1: Olisin kyllä kertonut etukäteen, jos niin oltaisiin tehty. Minun on taas pakko ottaa se pois sinulta. Minun on kyllä käytävä jälleen keskustelemassa sinun vanhempiesi kanssa.

Urho (ilahtuen): Isä sanoikin, että olisi oikein mukava jos se verevä opettajasi tulisi toisenkin kerran. Saisi lämpimän vastaanoton. Oli kuulemma tykännyt opettajan edeltäjästäkin.

Ope 1: Ihanaa, on se mukavaa kun koulun ja kodin välinen yhteistyö toimii. Yhdessä me olemme teitä kasvattamassa.

Ope 2: (koputtaa oveen) Olisiko neiti niin hyvä, että tulisi hetkeksi tänne käytävälle.

Ope 1: Odottakaa kiltisti siinä, minä tulen kohta takaisin. Niin, mitä sinulla olikaan asiaa.

Ope 2: Neitihän joutui tulemaan tänne kesken lukukauden. Mitä siitä nyt on muutama viikko.

Ope 1: Niinhän se oli, edeltäjäni oli joutunut lopettamaan aivan yhtäkkiä.

Ope 2: Valitettavasti, emme silloin kertoneet kaikkia Teille. Ja kun on ollut puhetta niistä Urhon kouluun tuomista luista.

Ope 1: Ette usko, mutta jälleen hänellä oli tänään yksi mukana.

Ope 2: Niistä minä olisinkin halunnut jutella kanssanne. Urholla ei ole ollut isosetää, eikä varsinkaan musikaalista sellaista. Ja hän oli kovasti kiintynyt edeltäjäanne...

Jaakko Ylitalo: Pääministerin virkahuoneessa

Karvalakkimiehet Helsingissä – vaativat erillislakia Kemijoen kalakorvauksista - pääministerin virkahuoneessa käydään seuraava keskustelu

Pääministerin sihteeri: Vielä yksi asia. Se Kemijoki-lähetystö on vielä täällä Helsingissä ja pyrkii taas pääministerin puheille. Iltakoulupäätös ei tyydytä heitä.

P-ministeri: Onko Paavo paikalla, kutsu Paavo tänne. Paavo hoitaa asian. Jaa-a, näin jutun jo lehdestä.

(Paavo tulee huoneeseen, tietää jo asian, tiukka ilme kasvoilla)

P-ministeri: Tästähän taisi riesa tulla. Oletko ollut yhteydessä oikeusministeriöön?

Paavo: Olen ollut. Ministeri on asettanut virkamiestyöryhmän, joka selvittää asiaa. Virkamies työryhmää vetää joku juristi, oliko se Kari Lehtola. Ministeri on edelleen sitä mieltä, että ei ole syytä lähteä mihinkään poikkeuksellisiin toimenpiteisiin. Tämä Lehtola, vai mikä sen nimi olikaan, on esittänyt yhtenä mahdollisena ratkaisuna (Paavo virnistelee), että valtio maksaisi nyt korvaukset ja takavarikoisi samalla Pohjolan Voiman Isohaaran voimalaitoksen. Ääh, eihän se tietenkään käy. Lehtola tosin kertoo tapauksesta, jolloin yhtiöltä on takavarikoitu omaisuutta kesken oikeudenkäynnin maksujen varmistamiseksi.

P-ministeri: Vai että takavarikoitaisiin voimalaitos ? So, so hetkinen..... Mutta eihän se aivan hullumpi ajatus ole. Vai niin, ... vai, että valtio on takavarikoinut Pohjolan Voiman Isohaaran voimalaitoksen varmistaakseen, että Kemijoen kalakorvaukset maksetaan aikanaan. Jopa olisi juttu.

Paavo: Väyrynen on yli yön nukuttuaan ryhtynyt kannattamaan Kemijoki-lähetystön esitystä poikkeuslaista.

P-ministeri: Kas, kas Väyrynenhän on vikkellä. Ei. Nyt tämä asia pitää hoitaa heti. Tämä ei ole ulkopoliittikkaa, tämä on oikeusministeriön asiaa. Taxell ripeästi töihin. Tuulikki (p-ministerin sihteeri), kutsu Taxell niin pian kuin se on mahdollista.. tänään .. henkilökohtaisesti minun puheille.

P-ministeri (mutisee itsekseen, Paavo paikalla): Tämä hoidetaan ilman poikkeuslakia. Voimayhtiön on ymmärrettävä, että jos yhteiskuntaa säilyttävät vastuuntuntoiset kansalaiset alkavat kokea tarvetta mielenosoituksiin ja suoraan toimintaan, osoittaa se, että yhteiskunnan oikeusturvakoneisto ei pelaa... se ei ole ..se ei ole hyvä .. sellainen ei käy.

Paavo: Myös ministerit Aalto ja Saarto ovat jo kannattaneet poikkeuslakia.

P-ministeri: Tämä ratkaistaan ilman poikkeuslakia. Oikeusministeri lähtee pääministerin kehotuksesta kiristämään pääjohtajaa...pääjohtaja Honkajuurta. Takavarikko . . . tai siten voimayhtiöt maksavat vapaaehtoisesti ja ennakkoon korvaukset. Paavo, selvitä miten tämän tulisi tapahtua, että homma menee lakien mukaan. Ota yhteys siihen Lahtelaan vai oliko se Lehtola. Taxell saa tehtävän tänään.

Päivi: Siellä on se joki (Kirjoita neljä fragmenttia, jokaisesta vuodenaikasta yksi)

Leivosen liverryksen lomassa
keväisen kuohunnan kuulen
jumalainen jokeni juhlii:
pääsi paksusta painostaan

Itikat inisevät ikävästi
sukellan syvälle suvantoon
kesäistä koskea katselen
Vääräjoen virrasta voimaannun

Syksyllä suvanto syvenee
jokeni jäähtyy, julistaa
pimeät puolensa paljastaa
kuolemaa kohti kuljetaan

Joki jäässä, juhlat juhlittu
talven taakkakin tarvitaan
arvokkaana alla aaltojen
uinuu unelma uusi

Saara Heikkinen: Lapsuuden saunailta (yötehtävä)

- Se alkaa olla pian kylpykunnossa! sanoo eno saunan ovelta.

Isä ja veli ovat peranneet 112 ahventa. Veli on laskenut ne. Sannista on kiva litistellä ehyiksi jääneitä uimarakkoja. Äiti ripottelee merisuolaa kalojen sisään, ja enon Annu-täti ripustaa ne savustuspöntön vartaisiin. Kun kaikki kalat on laitettu vartaisiin, nostetaan pönttö hiilloksen päälle. Äiti sanoo, että se ja Annu-täti menevät päiväunille ja miehet saavat käydä saunassa ensin. Sanni haluaa saunoa isän ja velin ja enon kanssa.

Eno heittää vettä kiukaalle koko ajan. Löyly polttaa Sannin korvalehtiä, mutta tytöt eivät valita. Veli on raukka ja menee alemmalle lauteelle. Sanni puristaa kämmenet korviinsa ja vilkaisee höyryn samentamasta ikkunasta ulos.

- Isä, tuolla on tulipalo!

- Savustuspöntöstä se savu tulee, sanoo isä.

- Eipä... kun se on tulta!

Isäkin katsoo. Liekit nuolevat suuren petäjän runkoa melkein tontin rajalla. Enon mökin päätyseinä on siinä aivan lähellä. Kaikki ryntäävät ulos ilkosillaan. Eno juoksee ylös pirttiin, ja kohta Annu-täti lähtee polkupyörällä hälyttämään palokuntaa. Lähin puhelin on kaupalla. Sinne pitää polkea pitkästi metsätietä.

- Saamarin äijä! kiroaa isä. Se tarkoittaa sillä viereisen mökin setää. - On se helvettiä, että mies on metsänhoitaja eikä osaa sammuttaa kunnolla nuotion pohjaa!

Helteinen tuuli on yltenyt entisestään. Se on tuntunut koko päivän iholla pelkältä kuumalta. Niin kuin saunan lauteilla, kun puhaltaa käsivarteen. Kipinät lentävät ympäriinsä. Sannilla tulee mieleen tähtitikut, joita jouluna poltettiin. Eno huutaa, että metsän reunassa on uusi palopesäke. Kaikki ryntäilevät ämpäreiden kanssa. Isän ja enon jalat ovat verisillä naarmuilla, kun ne ovat juosseet risukon läpi monta kertaa. Liekit petäjän juurelta lopulta sammuvat, mutta puun kylki ja maa sen ympärillä työntävät kitkerää savua tuulen vietäväksi. Veli seisoo rantavedessä ja täyttää ämpäreitä. Kun isä kahlaa rannalle ämpärit molemmissa käsissään, heittää äiti sen uikkarit laiturille:

- Panisit edes nuo jalkaasi!

Eno on kietaissut jostakin lanteilleen pyyheliinan, joka meinaa koko ajan tippua. Naapurin setä ja täti ja niiden pojat kurvaavat autolla niitten mökin pihaan. Eno menee tulijoita vastaan ja huitoo

molemmat kädet ilmassa. Sanni ei saa kovaäänisistä sanoista selvää. Enon pyyhe tipahtaa nurmikolle. Se nappaa sen äkkiä ylös ja pitää sitä toisella kädellä edessään. Toinen käsi jatkaa huitomista.

Paloautojen pii-paa kuulu vaimeana metsän takaa.

(lisää Saaran juttuja: <http://personal.inet.fi/viihde/jutunjuuret/>)

Toini Marjamaa: Mummun kanssa matkalla

(M=mummu, T=tyttö)

M: Mithään tuo tyär tuossa letestaakaa?

T: Hän on lentokenttävirkaailija.

M: Päivää, mistäs sie olet poissa, kenes tyär sie olet? Olikhaan se huonokuulonen, ko ei päätäsä kääntäny?

T: Mummu rakas, istu nyt vain kaikessa rauhassa, eivät ne virkaailijat ehdi vastaamaan,

M: Kattoppa tuota mustaa miestä, sillähän on hame ja hantuuki päässä!

T: Minä otin mukaan ET-lehden. Katso, tässä on kauniita kukkaistutuksia ja kannessa on Englannin prinssi Williamin hääkuva, eikö olekin kaunis morsian?

M: Onkhaan tuola vaimola rokonarpia, ko soon pannu päälesä tuomosen mustan kleemun, ei ees silmiä erota?

T: Mummu kiltti, katsotaan nyt yhdessä tätä lehteä, siinä on tosi mukavia kuvia ja...

M: Soma paikka tämä lentoasema, melkhein ko Al Jazeeraa kattois. Kattoppa taas tuotaki tyärtä...

T: Mitä sinä puhut?

Kuulutus: Finnairin lento AY 401 Pariisiin lähtee klo 12.45, matkustajia pyydetään siirtymään lähtöportille A33.

***

T: No niin. Nyt on matkatavarat purettu, lähdetään syömään.

M: Ootama vielä vähän aikaa, että minun sielu ehtii fölhjyyn, minusta tuntuu, ettei se pysyny perässä.

No, nyt soppii lähteä syöhmään.

T: Tämä on hotellin ruokasali, tämä pöytä on varattu meille.

M: Voi mahoton senthään tuota ruokamäärää, onkhaan net kaikki ees syötäviä!

T: Ottaisitko perunoita ja lihapullia, niistähän sinä pidät.

M: Mitäs sie oikhein hättäilet, mole keriny vielä maistela puoliakhaan, miepä taian kävästä köökissä kysymässä...

T: Mummu kulta, ei hotellin keittiöön sovi mennä. Laitetaan sinulle perunoita ja lihapullia, näyttävät oikein herkullisilta, minäkin taidan ottaa niitä.

M: Älä sie niitä pottuja mulle tyrkytä, ossaan mie potut ittekki keittää. Mie halvan kokkeila nuita ouon näkösiä, otan vähän jokhaista sorttia.

T: Hyvä on. Valitse kaikessa rauhassa.

M: Tämä näyttää aivan sammakon koivelta, mutta uskalan mie syä kypsän sammakon, söin kläppinä kerran poikien uhala elävänki.

***

M: Kommeita pytinkejä tässä kylässä. Kukhaan tuossaki assuu, vissiin tämän maan presidentti, ikkunoitaki aivan mahottomasti. Mihinkhään nuot traput menevät?

T: Mummo, älä mene sinne, se on metroasema, MUMMOO...

M: Mie olin vähälä puota porthaista, mutta joku ystävälinen knappiherra sai kiini, iso herra soli, ko oli niin fiini koppalakkiki.

T: Luojan kiitos! Älä tee tuota toiste, mummokulta, pelästyin todella kovasti.

M: Ei täälä mithään pölkäämistä ole, kovasti höyliä ihmisiä tuola sisälä, käsipuolesta ystäväliset nuoret pojat taluttivat minut ulos, halasivat ja piit vyötäseltä kiini. mie kiitin niitä oikhein käestä pittäin.

T: Hyvänen aika sentään, eihän sinulla ollut käsilaukkua mukana.

M: En tietekhään mie kaule väskyä fölhjyyn ottanu, mitäs mie sillä täälä olisin tehny.

T: Hyvä. Menisimmekö käymään tuossa modernin taiteen museossa, jaksatko kävellä?

M: Jo ainaski mie jaksan, ei minun kintuissa mithään vikkaa ole.

Pirjo Määttä: Koulumuistoni

Olin viidennellä luokalla. Juhani- opettaja lähti lääkärin tarkastukseen Ouluun. Maire- opettaja opetti molempia luokkia.

Yläluokassa opettaja määräsi Hilkan valvomaan koko luokkaa ja istumaan siksi aikaa opettajan pöydän taakse.

Maire- opettaja lähti luokasta korkeat korot kopisten. Hänellä oli melkein aina kaulassa ja ranteessa samanlaiset helmet. Helmet olivat suuret ja eriväriset.

Kynnet olivat hyvin kirkkaan punaiset ja pitkät. Koululaiset eivät saaneet lakata kynsiä. Opettaja tarkisti kynnet jokaiselta joka viikko.

Hilkka oli Ainon paras ystävä ja he kävivät toistensa luona kylässä. Minä en kelvannut heidän ystäväksi, niin kuin en juuri kenenkään, koska melkein aina haisin navetalle. Kävin aamua iltaa navetalla ja se oli minulle ihan luonnollista.

Pojat tekivät tytöille kiusaa, kun opettaja meni alaluokkaan.

Minä istuin Heinon vieressä ja hän uhkasi suudella minua. Heino nosti pulpetin kannen ylös ja otti hiuksista kiinni, yritti vetää minua pulpetinkannen suojaan, en suostunut.

Hän otti kiinni samalla tavoin, kuin kiusaajani ja silloin hermostuin. Minä tempaisin itseni irti ja löin pulpetin kannen niin lujaa kiinni, ettei Heino ehtinyt väistää.

Kansi osui hänen huuleen ja nenäänsä, veri lensi pulpetille ja kirjoille. Hilkka juoksi nopeasti hakemaan Maire- opettajaa.

– Pirjo aloitti tappelun ja löi Heinoa, sanoi Hilkka, toiset sanoivat samaa. Heino sanoi, että minä halusin suudella häntä.

Opettaja tuhahti, että sitähän Pirjo juuri tekee. Kukaan ei puolustanut minua ja sain kaksi tuntia arestia. Lisäksi jouduin siivoamaan jäljet.

Koulu loppui ja toiset oppilaat lähtivät kotia. Minä jäin arestiin. Kului tunti ja kului kaksi, odotin opettajan tulevan päästämään minut pois.

Häntä ei vain kuulunut. Taivas oli pilvessä ja hämärä alkoi laskeutua, kiire painoi. Meillä piti lähteä vielä verkon laskuun isän kanssa.

Kirjoitin taululle, että olen lähtenyt ja laitoin kelloajan siihen ylös. Koulu oli hiljainen. Opettajan autoa ei näkynyt missään. Hän oli unohtanut minut arestiin!

Yritin joutua nopeasti kotiin, mutta ilta pimeni nopeasti. Auto oli tulossa vastaan, valot näkyi taivaalle. Menin metsään piiloon, ettei minua huomata. En minä pimeää pelkää, vaan ihmisiä.

Kiroilin hiljaa mielessäni opettajaa, kaikkea. Pelkäsin, että isä on vihainen.

Metsäpolku kotia pain tulisi kohta. Olin oppinut liikkumaan hiljaa, kuljin ojaa pitkin, ettei kengistä kuuluisi ääntä.

Nuuhkin ilmaa, mikä tämä haju on? Tupakka! Vedin hupun päähän ja hiivin hiljaa puun taakse.

Kuulin köhimistä ja askeleita, en nähnyt ketään, vaan tajusin kuka siinä on. Kiusaaja on tullut takaisin. Odotin sydän pamppaillen, kun askeleet pysähtyivät kohdalle. Mietin näkeeköhän se? Pian se jatkoi matkaa ja minä pinkaisin juoksuun.

Juoksin niin lujaa, kuin ikinä pimeässä pääsin. Kuulin askeleet takanani.

Oksat raapivat kasvojani ja kauhu sumensi näkökenttää. Se juoksi perässä saappaat louskuen ja nauraa röhisi.

Meinasin lamaanua, mutta näin kodin valon tuikkivan ja sain lisä voimaa juosta. Vielä vähän, vielä vähän hoin itselleni. Pian pääsin pihaan, mutta niin oli sekin!

– Vielä minä sinut saan, voit olla varma, se uhkasi.

Sisälle päästyäni olin tukehtua. Isä nousi äkäisenä vuoteelta ja ukki karjaisi, että mitä tuolla lailla säikyttelet?

Sisarukset nauroivat, että olen varmaan nähnyt kummituksen, kun olin niin kalpea. Sanoin, että opettaja unohti minut arestiin ja yritin omaa ennätystä matkalla. Juoksin niin lujaa kuin pääsin koko matkan.

Pesin kasvoni, verinaarmut lähtivät, mutta pelko silmistäni ei kadonnut. Näin, että isä ei ihan uskonut minua, mutta ei kysellyt enempää.

Annukka: Paluu hautausmaalle (Yötehtävä)

Vasta leikattu ruoho tuoksui vihreälle, kesälle. Ruusut kukkivat haudalla. Niistä hän oli aina pitänyt, punaisista ruusuista. Hautausmaa oli niin kaunis tähän aikaan vuodesta. Luonnon vuoksi hän palasi haudalle joka vuosi samaan aikaan.

Kivessä oli kaksi nimeä, toisen alla vain syntymäpäivä. Puoliso oli halunnut, että molempien nimet kaiverretaan yhtä aikaa, lähtöpäivän toisen alle voisi lisätä sitten myöhemmin.

Mummo viereisellä haudalla, laski kastelukannun maahan, oikaisi vaivalloisesti selkensä ja katseli ympärilleen. Aavistiko tuo hänen läsnäolonsa. Ei häntä voinut havaita ihmisten aisteilla, sillä hän sykki eri taajuudella kuin maapallon kulkijat. Hän oli paljon ohuempi jo nyt, kuin unohtunut ajatus.

Siellä, mistä hän tuli vierailulle ei ollut tuoksuja, ei nautiskelua, ei paratiisia, ei helvettiä, ainoastaan sinistä, kylmää älykkyyttä. Jokaisen takaisin paluun jälkeen hän jakautui ohuemmaksi värähtelyiksi ja siirtyi kauemmaksi avaruuteen, kunnes ei enää voisi palata maan ilmakehään.

Sulo Saukkoriipi: Tiesin sen olevan jossakin

Tiesin sen olevan jossakin. Tiesin sen johtavan jonnekin. Sillä aikaa kun itse olin toisten ohjailtavissa se kätkeytyi erilaisten näkemäesteiden taakse. Vasta vuosikymmen sitten löysin siitä merkkejä, sen olemassa olosta. Sen pinnalle olivat kasvaneet sammaleet, jäkälät ja erilaiset muut haitat. Sen opasteesta oli toinen kiinnitysnaula ruostunut poikki ja sen kärki kääntynyt osoittamaan maahan. Mutta minä löysin sen.

Pian huomasin löytöni olevan myöhässä. Auttamattomasti. En ehtisi poistaa esteitä siltä ja niiden kiertäminen olisi vaikeaa. Ehtisin kuitenkin kertoa siitä muille jotka epäröivät silloin kun kaikki opasteet ovat helpommin löydettävissä. Miten sen tekisin niin etten tulisi johdattaneeksi tuhon tielle. Vaikka taiteen polku on kivinen ja kaita, niin haluan jatkaa sillä kunnes aika esteet kasvattaa ylipääsemättömiksi. Siispä kirjoitan yhä. Ei sen väliä mitä kunhan kirjoitan. En uskalla neuvoa muita, mutta kertokoon sen kunkin ikioma sydämensä ääni.

Katja Halttunen: Enää en epäröi (Iltatehtävä, aiheena Usvaharso, tankaruno)

Hengen puhallan
Pois usvaharson taitan
Tieni kirkastuu
sanat hakevat paikan
Uskon, taidan osata